

6 RELIGION, POLITIKK OG VERDEN

Kaller klimadom 'feig'

KLIMARETTSSAKEN: Staten har ikke brutt Grunnloven ved å tillate oljeleting i Barentshavet. Likevel er dommen en delseier, mener miljøorganisasjonene som gikk til sak.

KJELL KVAMME
kjell.kvamme@vl.no

– Dette er en ansvarsfraskrivelse. Tingretten er for feig og vrir seg unna Grunnlovens overordnede tanke, sier Gulowsen, som er generalsekretær i Greenpeace, en av saksøkerne i den såkalte klimarettssaken mot staten.

Grunnloven. Greenpeace og Natur og Ungdom gikk til retten i november med Besteforeldrenes klimaaksjon som støttespillere. De ville få tildelingen av lete-lisenser i 40 blokker i Barentshavet kjent ugyldig og mente at dette strider mot Norges klimapliktelser i Grunnloven. I går falt dommen.

Tap. Det avgjørende for at retten ikke gir organisasjonene medhold er at miljøskadene av oljeutvinningen, altså forbrenningen, skjer i utlandet. Derfor kan ikke paragrafen brukes mot den norske stat.

Dommen er et nederlag, innrømmer Gina Gylver som leder Oslo Natur og Ungdom.

– Klimautslipp er et internasjonalt problem. Når Norge er verdens sjuende oljeeksportør, oppleves dommen dobbelt-moralsk og feil, sier hun.

Seier. Likevel mener begge at dommen er en delseier: Retten gir medhold i at paragraf 112 i Grunnloven, den såkalte miljøparagrafen, er en såkalt rettighetsbestemmelse. Det betyr at den faktisk setter grenser for

hvilke miljøskader politikerne kan vedta.

– Det er et lyspunkt i dommen, sier Gina Gylver.

I morgen skal hun møte 350 andre miljøaktivister på Natur og Ungdoms landsmøte. Da skal de blant annet diskutere hva de gjøre videre.

– Det ender ikke her. Vi fortsetter kampen, sier Gylver.

Hverken hun eller Gulowsen kan si om dommen blir anket.

Høy regning. Rettssaken koster miljøorganisasjonene dyrt. På toppen av to millioner i egne saksomkostninger, må de betale statens omkostninger på knappe 600.000.

– Var det verdt å ta saken til retten?

– Absolutt. Det var avgjørende viktig å teste miljøparagrafen. Den er åpenbart fylt med mer innhold nå enn før. Samtidig har vi avslørt store feil i oljeforvaltningen, sier Truls Gulowsen.

Feilberegning. Oljeutvinning i Barentshavet kan være ulønnsomt, hevdet forskerne Knut Einar Rosendahl ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Mads Greaker ved SSB. De avslørte første at Oljedirektoratet feilberegnet framtidige inntekter med over 100 milliarder. Feilen viste seg etter hvert å være enda større siden inntektene var omregnet i framtidig kroneverdi.

«Udemokratisk». Regningen for rettssaken blir likevel en «tøff bøyg», mener Gulowsen. Dessuten sender dommen

TAPTE: De må erkjenne at de tapte klimarettssaken mot den norske stat. Fra venstre: Ketil Lund fra Besteforeldrenes klimaaksjon, Ingrid Skjoldvær fra Natur og Ungdom, Truls Gulowsen, Greenpeace og advokat Cathrine Hambro på pressekonferansen i går.

Foto: Gorm Kallestad/NTB scanpix

et «udemokratisk signal»:

– Det er allerede miljø saker ved norske domstoler. Ved å ilegge oss organisasjoner saksomkostninger, kan det oppfattes som knebling.

– Oppfatter du det som knebling?

– Ja.

– Legges dommen merke til internasjonalt?

– I høyeste grad. Den illustrerer en viktig svakhet at man ikke er tydelig på de internasjonale konsekvensene av oljeutvinningen, sier Truls Gulowsen.

Oslo tingrett legger vekt på at Stortinget har gjort lovlige ved-

KLIMASØKSMÅLET

► Greenpeace og Natur og Ungdom saksøkte staten i 2016. Besteforeldrenes klimaaksjon ble med som juridisk partshjelp.

► De mente at 23. konsesjonsrunde, der det ble åpnet for oljeleting i Barentshavet, bryter med Grunnlovens paragraf 112 og i tillegg er i strid med Parisavtalen.

► Den såkalte Miljøparagrafen slår fast at staten skal verne om naturen og miljøet for framtidige generasjoner.

tak om oljeleting. Den sier også at «risikoen både for (tradisjonell) miljøskade og klimaforverring som følge av Vedtaket er begrenset, og avhjelpende tiltak er tilstrekkelige».

Amerikanisering. Før retts-saken mente regjeringsadvokat Fredrik Sejersted at søksmålet er en ren amerikanisering av domstolen og et forsøk på å flytte makt fra Stortinget til rettsapparatet.

Dette er Norges første retts sak i sitt slag. I verden over har det vært nærmere 900 slike saker til nå, ifølge NTB.

Domstolene, det er oss

Da staten ble saksøkt i høst, fryktet mange en udemokratisk «rettsliggjøring» av politiske spørsmål. Men juss er også demokrati i praksis.

KOMMENTAR
ARNE BORGE
Journalist

Dommen er falt. Oslo tingrett har kommet fram til at staten ikke skal felles på bakgrunn av paragraf 112, men gir likevel medhold i anvendelsen av paragrafen. Nå kan saken ende i Høyesterett.

Svekket demokrati? Da klimasøksmålet ble kjent i oktober, kom debatten om balansen mellom politikk og juss. VG skrev på lederplass: «Ingen sak for

rettsvesenet». Aftenpostens leder lød: «Domstolene skal ikke styre klimapolitikken». Det handlet ikke om klimafornektning, men om at det var uheldig å flytte politiske spørsmål inn i rettsalen: Demokratiet ble svekket av at den folkevalgte regjeringens forslag ble overprøvd av dommere som ikke var folkevalgte.

Jussprofessor Jørn Øyrehagen Sunde problematiserte denne påstanden i *Nytt Norsk Tidsskrift* før jul, med en viktig presisering: Spørsmålet er ikke om domstolene skal styre klimapolitikken, slik flere hevdet. Spørsmålet er om domstolene bør kontrollere om en forvaltningsbeslutning

har skjedd etter Stortingets egne klimaforutsetninger, slik de uttrykkes i paragraf 112.

Lang tradisjon. Sundes poeng er at vi har en lang tradisjon for å prøve politiske beslutninger rettslig i Norge. Og da paragraf 112 ble utformet, var tanken at den kunne bli brukt. Og: «Der-som dei folkevalde meiner at ei prøving av lov og forvaltningsvedtak etter Grunnlova § 112 ikke er ønskjeleg, kan dei når som helst endre Grunnlova på ny.»

Det er altså ikke sånn at vi på den ene siden har regjering og storting, som representerer demokratiet – og på den andre

Det handler om å kontrollere om regjeringens beslutninger stemmer overens med lovene vi har fastlagt.

siden domstolene, som representerer noe guddommelig og urørlig. Domstolene og regjeringen er del av det samme, og begge styres til syvende og sist etter demokratiske prinsipper: Hvilke lover vi blir enige om, og hvordan vi forvalter regelverket etter disse lovene.

Ring 112. En av disse lovene er altså paragraf 112, som slår fast at «enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares. Naturens ressurser skal disponeres ut fra en langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for etterleken.» Denne paragrafen kan bli fjernet på demokratisk vis. Men når den nå står der, er det ikke udemokratisk å prøve den ut – heller ikke i Høyesterett. Ikke for å styre politikken. Men for å teste om den politikken vi gjennomfører stemmer overens med lovene vi har blitt enige